

Konrad Grochecki

Streszczenie pracy doktorskiej pt.:

Grobowiec Orzechowskich na Wzgórzu Ariańskim koło Krasnegostawu – kontekst kulturowy i historyczny obiektu oraz jego znaczenie jako miejsca pamięci

Słowa klucze: archeologia, architektura, bracia polscy, ciąg Fibonacciego, mauzoleum Orzechowskich, miejsca pamięci, obelisk, piramida, renesans, sztuka sepulkralna, złoty podział,

Rozprawa dotyczy niezwyklego, także w perspektywie nowożytnej sztuki europejskiej, monumentalnego grobowca w kształcie piramidy, miejsca spoczynku arianina Pawła Orzechowskiego, zmarłego w roku 1612. Mauzoleum zostało wzniesione na planie kwadratu i posiada zwieńczenie w kształcie stromej piramidy. Monumentalizm obiektu, wysokiego dziś na 20 metrów, podnosi fakt jego usytuowania na szczycie jednego z najwyższych wzgórz w okolicy, górującym nad miejscowością Krupe (pow. Krasnystaw na Lubelszczyźnie) – znanej szerzej z ruin renesansowo-manierystycznego założenia zamkowego (do roku 1644 zamek był siedzibą rodu Orzechowskich).

Dysertacja ma na celu odpowiedzieć na trzy kwestie. Pierwsza dotyczy samego zabytku. Autor chce bowiem odczytać zapomniane przesłanie, ukryte w kształcie, proporcjach i detalach architektonicznych grobowca, który uruchamia skojarzenia z antyczną sepulkralną architekturą oraz rozpoznać jego kontekst historyczny i kulturowy w którym powstawał.

W drugiej kwestii podejmuje temat miejsce posadowienia mauzoleum, na tym samym wzgórzu widać także inne elementy bytności człowieka, starsze od samego mauzoleum. Do dziś w niektórych partiach wyniesienia można zaobserwować pozostałości wałów. Jest to niezwykle ciekawy wątek, którego zbadanie pozwoli na podjęcie innego problemu, związanego z refleksją historyczną fundatorów tego niezwyklego budynku grobowego, chodzi tutaj o wybór miejsca pod jego realizację. Łącząc ten wątek z odczytaniem wiadomości zawartej w jego formie architektonicznej, mającej w założeniu autora charakter ideowo-religijny, można rozpoznać intencje wyrażone w obliczu spraw ostatecznych. Trzecią kwestią, dopełniająca całość konceptu pracy, jest badanie nowożytnej i współczesnej pamięci społecznej opierającej

się na wyobrażeniach o piramidalnym grobowcu Orzechowskich.

Niniejsza rozprawa została skonstruowana stosownie do wyszczególnionych wyżej problemów, dlatego też składa się ona z trzech głównych rozdziałów: 1. Obiekt – idee zawarte w architekturze; 2. Miejsce – tajemnice wzgórza ariańskiego; 3. Pamięć - jej rodzaje i jej meandry.

14
Konrad Grochala